

”Forløsning og optimering af naturkøds kommercielle potentialer”

Netværkets 2. workshop i 2018

Den 16. november 2018 kl. 10-14.

Mødested: Hyldevang Naturcenter, Hyldevej 1, Nyord, 4780 Stege.

Temadag og workshop med besøg hos netværksdeltager Nyord Ø-kød

Dagens tema med oplæg om stress effekt ved naturpleje med lang udbinding på store naturarealer, ingen staldliv og daglig kontakt – herunder udfordringer med øremærkning, forskellige syn på dyrevelfærd og slagtehensyn.
Danske og udenlandske regler.

Netværket indsamler viden til Erling Bonnesen, MF, Miljø- og Fødevareudvalget.

Deltagerliste inkl. *oplægsholdere
Annette Tenberg, Biosfære Møn
*Cecilia Christensen Karstrup, Dyrenes Beskyttelse
*Else Enemark, Fødevarestyrelsen
Eyvind Lindegaard-Andersen, Nyord Ø-kød
Henning Hansen, Nyord Ø-kød
Janus Vest Fausing, Svinkløvgaard
Jeanne Johannesen, GUDP, Landbrugsstyrelsen
Jeppe Jakobsen, Carmofood
*Jytte Schaldemose, Fyns Kødkvæg
*Jørgen Sandby, Naturstyrelsen Møn
Kenneth Lau Rentius, Nyord Ø-kød
Marianne Fisker, Naturkød Jammerbugt
*Per Spleth, SEGES
Pernille Fraas Johnsen, Dyrenes Beskyttelse
Pernille Svindt Lentfer, GUDP, Landbrugsstyrelsen
Peter Brinkmann Kristensen, Naturkød Jammerbugt
*Randi Bach Poulsen, Nyord Ø-kød
Sabine Lindegaard-Andersen, Nyord Ø-kød
Stig Andersen, Nyord Ø-kød

NATURKØD

JAMMERBUGT

Velkomst og præsentation af deltagerne med udsigt til strandengene på Nyord.

NATURKØD

JAMMERBUGT

Oplæg v. Randi Bach Poulsen, Formand Nyord Ø-kød.

Præsentation af Nyord Ø-kød ApS. En sammenslutning af ildsjæle (flexbeboere) og landmænd. Stambesætning på 20 moderdyr og opdræt, Angus.

Udfordringer med manglende opskalering af kød-produktion pga. manglende volumen på dyr og areal. Lokal Brugs i Lendemark aftager alt kødet til detailsalg.

Udfordringer med tilskudsordninger ikke tilpasset helårsgræsning. Udfordringer med øremærkning.

Udfordringer med regler vedr. skydning på mark (ekstra økonomi pga. levende dyr syn).

Oplæg v. Jørgen Sandby, Naturstyrelsen. Projektleder naturpleje.

Samarbejde mellem Nyord Ø-kød og Naturstyrelsen vedr. græsningsarealer, læskur og sparring på naturpleje og tilskudsordninger for optimal pleje af Nyords strandenge. Omlægning til økologi.

Naturpleje med afgræsning gavner engfuglebestanden på Nyord.

Forslag til en mere helhedsorienteret driftsform **NATURLANDBRUG**, hvor hele Nyord kan indgå som en samlet enhed. Udfordringer med højvande kræver bufferarealer.

Udfordringer med uønsket vedvækst – forslag til samgræsning med geder og kvæg, mens vi venter på bison. Udfordring med tilskudsregler mht. vedplanter på arealet.

Jørgens oplæg om NATURLANDBRUG fremgår i sin fulde ordlyd sidst i rapporten.

NATURKØD

JAMMERBUGT

Oplæg v. Jytte Schaldemose, Formand Fyns Kødkvæg.

Jytte har stor erfaring med naturpleje og naturpleje dyr (helårs). Jytte anvender ordet Naturdyr. Et af Jyttes hovedbudskaber er behovet for en ny anskuelse vedr. nødslagtning. Der er behov for fortsat at måtte skyde på mark, da dette hæver dyrevelfærd og kødkvalitet. Forslag: Kald det VELFÆRDSSLAGTNING, baseret på etik og velfærd med ingen stress og dermed en bedre kødkvalitet og trivsel blandt dyr og dyreholder.

Hele Jyttes oplæg findes sidst i rapporten.

Program med oplæg på Noorbohandlen. Ordstyrer, Peter Brinkmann Kristensen.

Oplæg v. dyrlæge Else Enemark, Fødevarestyrelsen
om regler for øremærkning og udegående dyr i vinterperioden.

**Miljø- og
Fødevareministeriet**
Fødevarestyrelsen

***Oplægget er indsat i sin fulde
længde sidst i denne rapport.***

Øremærkning skal ske af hensyn til dyresundhed og fødevarer sikkerhed. Sporbarhed er vigtig af hensyn til smitsomme sygdomme.

Reglerne er fastlagt i en EU-forordning

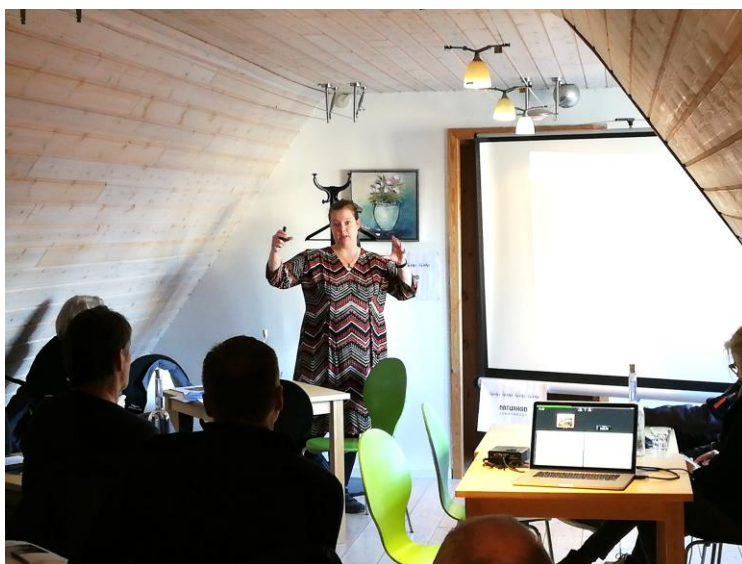
Der kan gives dispensation til øremærkning når kalvene er 6 mdr. ved særlige forhold (naturpleje på min. 40 ha.). Herunder reduceret fysisk kontakt med mennesker pga. områdets karakter og at dyr udviser stærkt aggressiv adfærd ved isætning af øremærker.

OPBLØDNING: DK arbejder for lempelser ifm den nye EU-Dyresundhedslov. Udkast til høring hos erhvervet i medlemslande ultimo 2018 .

Udegående dyr i vinterperioden. Regler jf. Dyreværnsloven.

Dyr skal sikres mod vejr og vind i overensstemmelse med deres behov. Rådenes anbefalinger bidrager til fortolkning af dyreværnsloven.

Oplæg v. dyrlæge Cecilia Karstrup, Dyrenes Beskyttelse om dyrevelfærd ved slagtning på mark.

**DYRENES
BESKYTTELSE**

*Oplægget er indsat i sin fulde
længde sidst i denne rapport.*

Helt overordnet mener Dyrenes beskyttelse at muligheden for aflivning på mark skal bibeholdes. Det mener de, fordi det er den dyrevelfærdsmæssige bedste måde at dø på.

Deres tilslutning til denne aflivningsmetode, er som med alt andet, forudsat, at det udføres korrekt. Med det korrekte materiel og udført af personale med de korrekte færdigheder. Hvis muligheden for at skyde dyrene på marken forsvinder, vil det have store velfærdsmæssige konsekvenser for dyrene.

Hvis "vilde" naturdyr ikke længere må aflives på marken, skal dyrene flere stressende og muligvis farlige situationer igennem for at blive aflivet på slagteriet. Stress der er så voldsom og sætter sig så dybt, at den senere kan måles på kødets kvalitet. Samtidig er der stor risiko for at dyrene i deres forsøg på at afvige eller i ren panik, vil påføre sig selv eller andre dyr, skader og dermed smerte. Samtidig vil disse dyr også udgøre en fare for materiel og de personer der skal håndtere dem. Dyrene kan i disse situationer være utilregnelige. Naturplejedyr er vant til et liv på mark uden menneskelig kontakt og anden håndtering. De er ganske enkelt ikke egnede til transport til, og slagtning på slagteri. Ofte er dyrene større end materiel er bygget til. Eks. bison på et slagteri, eller Skotsk højland med lange horn.

Frokost med specialiteter fra Naturkød Jammerbugt samt lokale varer fra Biosfære området tilberedt af Noorbohandlen.

Oplæg i frokostpausen v. Annette Tenberg om UNESCO Biosfære Møn.

UNESCO har i dag udpeget Møn som Danmarks første biosfæreområde.

UNESCO udpegningen Biosfære Møn er det første af sin art siden Nordøst Grønland blev optaget i 1977. Møn Biosfæreområdet er beviset på, hvad der kan ske, når områdets beboere og organisationer arbejder sammen om at beskytte naturen og drive erhverv i tråd med FN's verdensmål for bæredygtig udvikling.

Med udnævnelsen peger FN og UNESCO på Møn som et helt særligt sted i verden. Et sted, hvor der findes unik natur og hvor mennesker har fundet en god model for, hvordan man kan drive virksomhed og skabe arbejdspladser i samspil med naturen.

Oplæg v. Per Spleth, SEGES. Udenlandske regler vedr. skydning på mark.

***Oplægget er indsat i sin fulde længde
sidst i denne rapport.***

I Danmark nødslugtes "vilde" naturplejedyr. Også ifølge dyrlæge på SEGES kaldet velfærdsslagtning. Dansk lovgivning om skydning på mark hører under en paragraf i EU's hygiejneforordning (Nr. 853/2004) om nødslugtning.

I Sverige, anbefales gårdslagtning for at undgå stress hos dyr.

I Tyskland er det kun tilladt at skyde dyr på mark, som går ude hele året.

Tysk forskningsprojekt på en gård i Nordtyskland (2013-2015) gav gode erfaringer med skydning fra tårn. Kaliberstørrelse anbefales, så kuglen forbliver inde i hovedet på dyret. Mindre stress giver bedre kød. I Tyskland slagtes 3,7 mio. om året heraf 1000-2000 på mark (ca. 0,01 procent af samlede mængde). I projektet har man en kvote til at måtte skyde 200 dyr om året.

Praksis i forbindelse med nødslugtning og krav om dyrlæge mm. er i øvrigt ens i Danmark og Tyskland.

Opsamling og aftale med deltagerne om et fælles notat til Erling Bonnesen.

Erling Bonnesen, skulle have deltaget på dagen, men kvitterede med følgende besked til alle deltagerne:

"Fint program, der er planlagt og jeg havde set frem til at deltage, men når man skal stå i salen, så har det 1. prioritet.

Som miljø-, fødevare- og dyrevelfærdsordfører har jeg fokus på de disse emner og såfremt der er materiale, der kan være relevant for mig at blive orienteret om, så er I naturligvis velkommen til at sende til mig.

Jeg ønsker jer et godt arrangement.

Med venlig hilsen

Erling Bonnesen

Medlem af Folketinget (V)

FOLKETINGET

Christiansborg

DK-1240 København K.

Tlf. +45 33 37 55 00

Dir. +45 33 37 45 21

www.ft.dk

Der udarbejdes i december 2018 et notat med de samlede erfaringer og anbefalinger til Erling Bonnesen med venlig hilsen GUDP netværksdeltagerne og Naturkød Jammerbugt.

DAGENS OPLÆG på de efterfølgende sider.

s. 12-13: Jørgen Sandby: Naturlandbrug

s. 14-15 : Jytte Schaldemose. Naturdyr

s. 15 - 21: Else Enemark. Regler

s. 22 -26: Cecillia Christensen Karstrup, anbefalinger

s. 27 -33: Per Spleth, udenlandske regler

Naturlandbrug

Ny model til bæredygtig udvikling i periferien af dansk natur

Naturlandbrug defineres her som naturpleje og fødevareproduktion i et defineret område med landbrugs- og naturarealer, som udgør eller kan defineres som et samlet økosystem, hvor der kan høstes foder og forarbejdes salgsprodukter med samtidig optimering af områdets biodiversitet. Økosystemets nettooverskud høstes til konsum, så det er naturen der udstikker præmissen for det kommercielle potentiale.

Danmark har en sparsom og sårbar natur, men også enestående placeret i det bløde danske landskab. Den er ofte isoleret, belastet af eutrofiering, manglende rum fortrængt af intensiv produktion og forstyrrelse fra mennesket og menneskeskabte omgivelser. Det har bl.a. den konsekvens, at biodiversiteten er trængt, arter fortrænges når levestederne forarmes og bliver for små.

Det vi i Danmark definerer som lysåben natur er i virkeligheden resultatet af tusinder af års udnyttelse af vegetationen til føde for husdyr. Denne kulturnatur kan kun opretholdes, hvis de fortsat plejes.

Ved at lade landbrugsjord i områder med vigtig natur overgå til en naturbaseret drift, vil naturen blive styrket samtidig med et stort potentiale for højværdiprodukter og landdistriktsudvikling åbner sig. Det fordrer, at hele områder giver det en chance eller går helhjertet med.

Model

Plejekrævende lysåbne naturtyper kombineres med økologisk produktion på dyrkningsjorden i bufferzonerne, så tæt på at det kan udgøre en del af økologisk enhed sammen med kulturnaturen og det øvrige landskab.

Ideen er, at afgræsningsdyrene, der er brug for til at opretholde en god tilstand på den beskyttede natur (enge, rigkær, hede- og overdrevsarealer, moser), forsynes med vinterfoder fra sunde økologiske sædskeer på dyrkningsjord i naturens opland, og gødningen tilbageføres til jorden. I dag ses ofte anstrengte sædskeer på økologiske bedrifter med ren planteavl. Så denne model kan bidrage til forøgelse af det økologiske areal og gøre det langt mere robust og uden behov for import af traditionel gødning.

Det kan være sammenhængende landskab med høje naturværdier som kystnære fjordområder med småøer, ådale og større vådområder.

De mest oplagte områder til hurtigt at udvikle en ny dynamik på landet er flotte naturlandskaber med den gode historie og de kendte steder. Tidens efterspørgsel efter lødige produkter kommer fra folk, som er bekymret for udviklingen i vores miljø og natur, og som tror på alternativer til den konventionelle tankegang. Hvis produkter og smukke områder, som der er eller kan skabes følelser for, bliver tilgængelige, er der potentiale for en stærk alliance. Et attraktivt udviklingsmiljø for nye produktionskoncepter.

Der er allerede gang i udviklingen på mange også større øer f.eks. Læsø, Samsø eller Møn, med sammenhængende naturpleje, lokal innovativ produktion, grøn energi og turisme.

Afslutning

Det er intentionen at naturlandbrug skal gøre det muligt, at naturforvaltningen i et område med store naturværdier bliver en integreret del af den produktion, som naturen giver plads til. På landsplan vil modellen kunne anvendes mange steder. Den kan styrke vigtige naturområder, give produktionsgrundlag i miljøfølsomme bufferzoner rundt om naturperlerne, bidrage til øget økologisk omlægning og landdistriktsudvikling.

Det kræver, at produkterne har højværdi og kan afsættes på markedet, så naturhensyn og –tiltag kan rummes i driftsøkonomien. Lige nu er en god tid for miljørigtige, lokale kvalitetsprodukter med en inspirerende historie, som kan opleves i virkeligheden med positiv mætning af sanserne. Det seneste afgørende budskab i markedsføringen er, at naturplejekød bidrager positivt til klimaregnskabet: i følge et 9-årigt skotsk forskningsstudie vil der blive deponeret netto 1,8 tons CO₂ pr hektar græs jord afgræsset af drøvtyggere, efter at de har sluppet klimagasserne ud og endt som attraktivt kød på spisebordet.

I vores region er Biosfæreområde Møn nu en realitet. Det giver en ny og spændende ramme for natur- og landdistriktsudvikling, og det mest oplagte potentiale er produktion af naturkød. Der er vel i hele området mere end 2000 ha naturarealer af høj klasse, som er plejekrævende. Kan der skabes enighed om et fælles koncept for naturkød/-landbrug vil der kunne produceres mere end 150 tons kød om året med Biosfære Møn som brand.

03.10.2017/jørgen sandby

Erfaringer fra Fyn med naturpleje og udfordringer

Her i foråret blev jeg kontaktet af flere forskellige naturplejere, som havde læst et indlæg i bladet Dansk Kødkvæg og var blevet urolige. Artiklen handlede om aflivning af kvæg på marken og fremtidsudsigterne. Det medførte at vi var en gruppe her på Fyn, som begyndte at indsamle oplysninger - hvorfor kommer jeg ind på senere - . Vi kontaktede bl.a. Dyrenes Beskyttelse, forskellige dyrlæger bl.a. Steffen Knold fra Ringe, som er fortaler for skydning på fold, men desværre ikke kunne deltage i dag, Specialkonsulent Per Spleth, formanden for Dansk Kødkvæg Per Laursen for at høre deres mening om aflivning af dyr på marken. Vi kontaktede også 4 små fynske slagterier for at få en fornemmelse af antal skudte dyr på marken.

Vi har i gruppen løbende hen over sommeren været i kontakt med MF Erling Bonnesen og sendt vores informationer videre til Erling Bonnesen, så han kan være så godt "klædt på" som muligt, hvis/når skydning af dyr på marken kommer op i at vende igen.

Dyr som fødes i naturen og lever hele livet i naturen kalder jeg naturdyr i resten af mit oplæg - naturdyr er ikke på stald om vinteren og får ikke korn og kraftfoder.

På Fyn findes rigtig mange naturplejere som afgræsser op til 10 ha men selvfølgelig også naturplejere, som græsser store områder. Os selv - Jersore Galloway fx - afgræsser 380 ha §3 område eller Natura 2000. Jeg ved fra møder og arrangementer at for mange især med ekstensive racer har det stor betydning, at dyret kan blive skudt i kendte omgivelser.

Ja det er en forudsætning for mange naturplejere at dyrene kan blive aflivet på naturarealet. Det er et spørgsmål om dyrevelfærd - indfangning, transport, fremmede lugte på slagteriet alt sammen faktorer, som kan stresse et naturdyr - og etik - man har passet nogle dyr, glædet sig over og fulgt dyrene over en periode og vil derfor være sikker på, at dyret kommer herfra på en ordentlig måde.

Når man snakker transport og aflivning af dyr er det vigtigt at gøre sig klar, hvad det er for dyr man taler om, idet der er stor forskel på om det er dyr, som er på stald om vinteren og derfor er vant til tæt kontakt med mennesker og transport eller man snakker naturdyr. De fleste naturdyr er kun i nærkontakt med mennesker, når de øremærkes. De kender og reagerer på ejere/hjælpere, men derudover må de ikke nærme sig eller reagere på turister på naturområderne. Vi skal hele tiden huske at naturdyrenes fornemste opgave er at pleje naturen. Samtidig skal vi sikre at dyrevelfærd altid er i højsæde.

Vi kontaktede 4 slagtehus på Fyn, som alle skyder dyr på marken. Indtil nu har de i 2018 slagtet 3200 kreaturer hvor de 1115 er skudt på marken. Dvs. 34,8 % af dyrene er skudt på marken.

Vi spurgte også om der var problemer med kugle, som sad andre steder i dyret, men det var ikke et problem.

Som naturplejer ønsker vi at vores dyr skydes i deres naturlige omgivelser og at det foregår stille og roligt og mens dyret er i dets flok. Det skal selvfølgelig foregå under dyrlægekontrollerede forhold.

Det ideelle ville være et særligt koncept for naturdyr. Konceptet kunne bl.a. omhandle øremærkning, aflivning - velfærdsslagtning og ikke nødslagtning, som har en negativ og lidt dyr klang - og endelig regler for tilskuds fodring. Jeg ser helst ingen tilskuds fodring på de sårbare naturområder for ikke at forstyrre biodiversiteten i naturområdet. Men selvfølgelig skal man have hø og wrap klar, hvis det bliver nødvendigt.

Vi har haft kontakt til Dyrenes Beskyttelse og de har følgende 3 hurtige om aflivning på marken:

- 1) På marken er dyrene som regel rene, fordi det er deres natur at oprette toilet et særligt sted på marken og ikke lægge sig i toilettet. I staldene er dyrene nødt til at have toilet og seng i samme bås.
- 2) Uanset om dyrene kommer fra stald eller mark, og om de aflives på marken eller på slagteriet, så har de det samme "på sig", fordi der ikke foregår en vask af levende dyr undervejs i transporten eller slagteriets stald, inden de bedøves og aflives/stikkes inde på slagteriet.
- 3) Der er ikke renere på slagteriet end på markerne. Det er netop på slagterierne, at besætningerne blandes og bakterierne og smitte akkumuleres.

Bliver det på et tidspunkt ikke muligt at vælge aflivning på marken, vil en del naturplejere på Fyn afvikle deres besætning, da dyrevældfærd og det etiske aspekt har stor betydning for mange naturplejere. Det vil få store konsekvenser for biodiversiteten, da græssende dyr giver en rigere natur fordi de afgræsser arealer ujævnt og løbende og giver derved plads til flere forskellige arter. Vores natur har brug for at blive plejet for at bevare sin biodiversitet ved at holde områderne lys åbne til gavn for mange planter og dyr. Mange store naturområder på Fyn vil på sigt gro til, hvis de ikke afgræsses.

Øremærkning af kvæg samt Udegående dyr i vintersæsonen

November 2018

Else Enemark

Øremærkning af kvæg

Hvorfor ?

Hensyn til dyresundhed og fødevaresikkerhed
Sporbarhed – smitsomme sygdomme

Hvem har besluttet det ?

Reglerne er fastlagt i en EU-forordning

Hvordan ?

2 øremærker senest 20 dage efter fødslen

Kan der dispenseres, og i givet fald på hvilke vilkår ?

Ja, men kun indenfor de rammer, EU har fastlagt

2 / Fødevarestyrelsen / Titel på præsentation

Betingelser for dispensation

- Primære formål er naturbeskyttelse
- Reduceret fysisk kontakt med mennesker pga områdets karakter
- Dyrene udviser stærkt aggressiv adfærd ved isætning af øremærker
- Minimum 40 ha
- Ekstensiv drift – lav dyretæthed
- Forsvarlig hegning
- Øremærkning senest når kalven er 6 måneder gammel – ellers DNA-test

Mulighed for opblødning ?

- DK arbejder for lempelser ifm den nye EU-Dyresundhedslov
- Udkast til høring hos erhvervet i medlemslande ultimo 2018

Udegående dyr i vinterperioden

Dyreværnsloven

§ 1:

Dyr skal behandles forsvarligt

§ 3, stk. 1, sidste punktum:

Dyr skal endvidere sikres mod vejr og vind
i overensstemmelse med deres behov

5 / Fødevarestyrelsen / Titel på præsentation

Udtalelse fra Det Dyreetiske Råd om brug af dyr til rewilding ved naturforvaltning

August 2018	...uanset hvordan dyrene i rewilding-projekter er beskyttet juridisk, er der en moralsk forpligtelse til så vidt muligt at beskytte de udsatte dyr mod unødigt lidelse, hvis der aktivt er sat en fysisk barriere for at fastholde dyrene på et bestemt areal. dilemmaet mellem at lade dyrene leve som vildtlevende for at fremme en bestemt natur og at skulle varetage hensyn til dyrevelfærd, idet Rådet ikke mener, at det naturlige liv nødvendigvis er ensbetydende med optimal dyrevelfærd. Rådets medlemmer finder det afgørende, at de udsatte dyr er hårdføre nok til at kunne klare sig i det valgte område....
-------------	--

Fællesudtalelsen fra Rådene:

(Grundlaget for Fødevarestyrelsens og Landbrugsstyrelsens fortolkning af Dyreværnsloven)

Alle dyr, der er udegående hele døgnet i vinterperioden og i perioder med vinterlignende vejr*, skal sikres mod vejr og vind ved at være forberedt på at skulle være udegående.

Dyrene skal således være tilvænnet til at gå ude, skal have udviklet et kraftigt og tæt hårlag eller en tæt fjerdragt, og de skal være ved godt huld og de skal tilføres supplerende foder, så det gode huld opretholdes.

Der skal hele tiden være adgang til frisk drikkevand.

 7 / Fødevarestyrelsen / Titel på præsentation

Fællesudtalelsen:

Hele døgnet :

Mere end 12 timer af døgnet

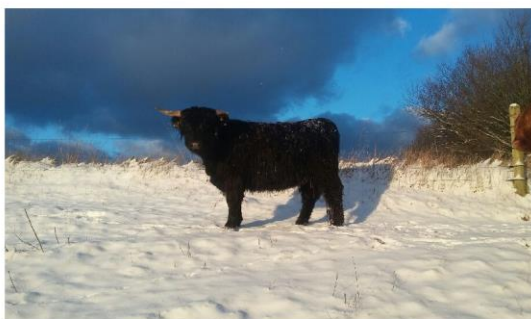
I vinterperioden og i perioder med vinterlignende vejr:

Vinterperioden er december, januar og februar.

Der er ofte vinterlignende vejr i november og marts.

Der kan forekomme perioder med vinterlignende vejr udover ovennævnte.

 8 / Fødevarestyrelsen / Titel på præsentation

Ikke godt nok !

 11 / Fødevarestyrelsen / Titel på præsentation

Ikke godt nok !

 12 / Fødevarestyrelsen / Titel på præsentation

AU's undersøgelse af dimensioner og design af læskure til udegående kvæg i vinterperioden, 2017

Læskurene blev brugt i en stor andel af observationsperioden.

Dyrene brugte overvejende skurene om natten

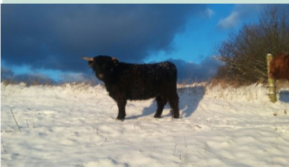
Øget pladstilgængelighed (50-100 % over minimumskravet) medførte, at hele gruppen oftere benyttede skuret samtidig.

Jo koldere vejret var, jo større en andel af grupperne anvendte læskurene.

Sammenhængen mellem vejrlig og brugen af læskure viser, at dyrene søger læ og ly, når vejret bliver koldere, vådere og mere blæsende. **Undersøgelsen konkluderer dog ikke, hvorvidt adgang til læ og ly er en nødvendig ressource eller en komfortressource.**

Kronologi, udtalelser fra Rådene

15.12.2001	Adgang til læskur eller bygning, hvor alle dyr samtidigt kan hvile på et tørt, strøet leje. Kravet kan fraviges under forudsætning af, at dyrene holdes på store arealer, hvorpå der er en beplantning, som yder en høj grad af både læ og beskyttelse mod nedbør og har en særligt veldrænet bund (f.eks. et tykt lag grannåle).
	Kravet kan alene under disse forudsætninger fraviges for Islandsheste og Shetlandsponyer, Skotsk Højlandskvæg, Angus, Galloway og Hereford samt alle fåreracer. For heste og kvæg skal der være tale om dyr af rene racer med stambog eller mindst 7/8-rene racedyr.
2.11.2007	Welsh Black kan sidestilles med øvrige hårdføre racer.
7.12.2011	...ikke afvises, at det efter omstændighederne vil være dyrevelfærdsmæssigt forsvarligt at holde andre dyreracer end de i udtalelsen nævnte udendørs i vintermånederne, uanset at dyrene ikke har adgang til læskur....
	...først og fremmest lægges vægt på de konkrete forhold, som dyrene holdes under, og dernæst på dyrenes race. Det bemærkes i den forbindelse, at der efter rådenes opfattelse kun findes ganske få steder i Danmark, hvor de naturlige forhold er af en sådan beskaffenhed, at de opfylder kravene i rådenes udtalelse af 14.12.2001.

Kronologi, udtalelser fra Rådene

8.11.2012	Krav om læskur eller bygning kan alene fraviges, hvis Dyrene holdes på så store arealer, at de naturlige forhold er af en sådan beskaffenhed, at der kan ydes dyrene en beskyttelse, der i vidt omfang svarer til den beskyttelse, som et læskur eller en bygning vil kunne give. Med "naturlige forhold" skal nærmere forstås, at der er en passende tæthed af bevoksning, der sammenholdt med de øvrige landskabsforhold (hældninger, skråninger og niveauforskelle) samt jordbundsforhold på arealet kan sikre dyrene mod vej og vind i overensstemmelse med deres behov. De naturlige forhold skal herunder samtidig kunne sikre, at alle dyr på samme tid kan hvile på et passende tørt leje. Det bemærkes i den forbindelse, at der efter rådernes opfattelse kun findes ganske få steder i Danmark, hvor de naturlige forhold er af en sådan beskaffenhed, atmere end 12 timer om dagen uden adgang til... ...rådenes opfattelse, at får generelt er særligt hårdføre. Det er derfor rådernes opfattelse, at kravet om læskur eller bygning samt ..."naturlige forhold" ikke bør gælde for får, såfremt disse tilses dagligt.....
-----------	--

Kronologi, udtalelser fra Rådene

18.4.2013	...Et sådant tørt leje kan systematisk etableres på steder, hvor der kan holdes tørt, og vedligeholdes med passende strøelse af frisk halm eller tilsvarende strøelse. Rådet finder ikke, at tilfældigt udrevne totter af halm fra halmballer, som er opstillet som tilbud af grovfoder, samtidigt kan opfylde behovet for de udegående dyrs mulighed for samtidigt at kunne finde tørt leje.
19.4.2013	Kravet om læskur eller bygning kan fraviges under naturlige forhold, hvor tætheden samt arten af bevoksningen på det areal, hvor dyrene opholder sig, jordbunden og dennes beskaffenhed sammen med naturlige niveauforskelle og skråninger yder mulighed for, at de udegående dyr har mulighed for at finde tilstrækkelig læ for vind og ly for nedbør på passende tør bund. Randbeplantning alene opfylder ikke forudsætningerne. ...Rådet finder, at løvfældende træer ikke alene kan yde tilstrækkelig mulighed for passende ly og læ, medens særlige naturlige forhold med passende tæthed og bevoksning af nåletræer sammenholdt med øvrige landskabsforhold (hældninger etc.) samt..... kan yde dyrevelfærdsmæssige og fysiologisk tilstrækkelige forhold.
18.11.2013	Udtalelserne er ikke en skærpende

Kronologi, udtalelser fra Rådene

15.6.2018	Besvarelse af spørgsmål: I Danmark er vintervejret præget af hyppig vekslen mellem frost og tøj, skiftende typer af nedbør og vekslende vindretninger. Det er Rådets opfattelse, at vintergræsning, uden særlige forholdsregler til beskyttelse af dyrene under de førnævnte danske vejrmæssige forhold, ikke er forenelig med de her i landet accepterede normer for forsvarlig behandling af dyr. Supplerende foder kan eventuelt undlades.
2.7.2018	Rådet skal anføre, at hyppigheden af tilsyn, der er behov for, til enhver tid er uafhængig af antallet af dyr, arealets størrelse og formålet med dyrene, herunder naturpleje. Rådet finder det ikke muligt at drage omsorg for samt sikre et dyr bedst muligt mod smerte, lidelse, angst, varigt mén og væsentlig ulempe ved kun at tilse det ugentligt.

Godt nok ?

Godt nok ?

15 / Fødevarestyrelsen / Titel på præsentation

Ikke godt nok !

20 / Fødevarestyrelsen / Titel på præsentation

Tak !

Vilde dyr - udgør en fare for sig selv og omgivelser/personel

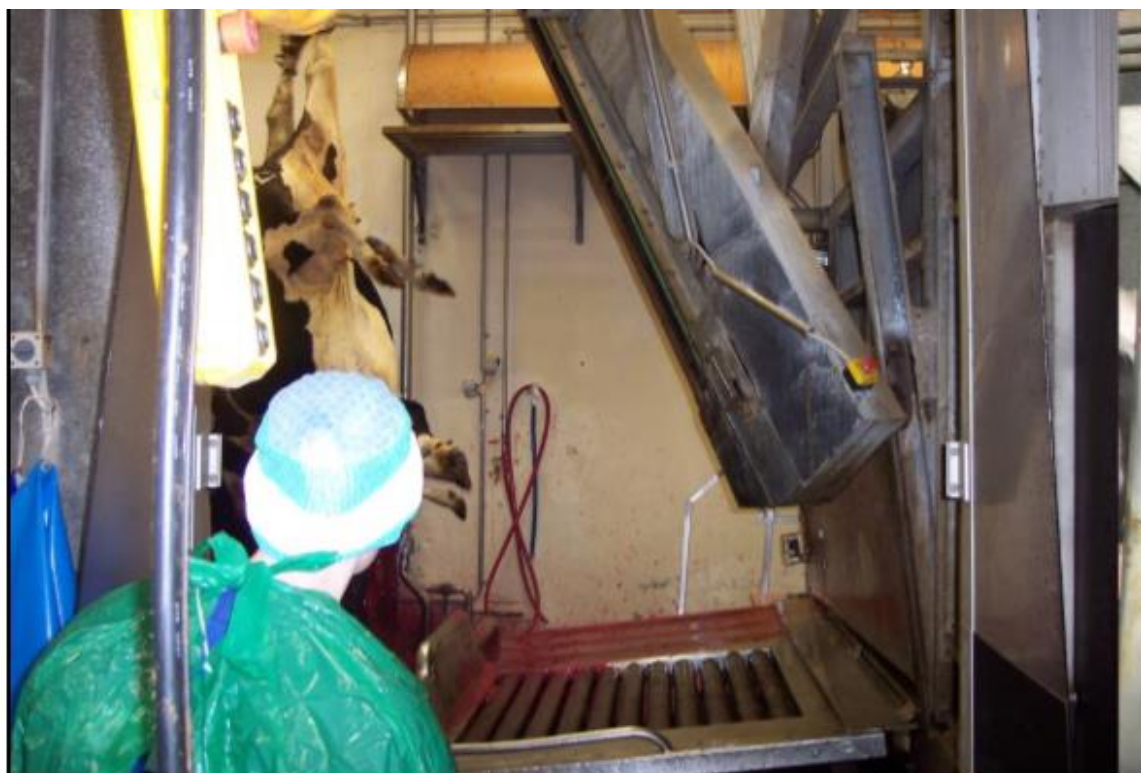
Etiske årsager – Dyr læge udfører levende syn og laver dyrelægeerklæring

Helt overordnet mener Dyrenes beskyttelse at muligheden for aflivning på mark skal bibeholdes. Det mener vi helt enkelt fordi det er den dyrevelfærds mæssige bedste måde at dø på.

Jeg vil helt kort prøve at forklare jer hvorfor det er det.

Vores tilslutning til denne aflivningsmetode, er som med alt andet, forudsat at det udføres korrekt. Med det korrekte materiel og udført af personale med de korrekte færdigheder.

Når vi snakker kvæg, foregår aflivningen sådan, at en dyrlæge kommer ud og tilser dyrene inden de aflives. Derefter skyder slagteren det dyr der på forhånd er blevet udpeget i flokken og som eventuelt er mærket (med farve). Til skydningen bruges enten riffel (eller haglgevær) og dyret skydes for panden. Skuddet resulterer i øjeblikkelig bevidsthedstab for dyret, som nu er komplet bedøvet, og ikke længere føler eller oplever noget. Derefter afblødes dyret på marken, og når det er afblødt læsses det og køres direkte til slagtehuset til videre forarbejdning. Når aflivningen foregår på denne måde, når det dyr der skal dø, aldrig at opleve angst, ubehag eller smerte, og vi har på denne måde opnået den bedst mulige dyrevelfærd i aflivnings øjeblikket.

Hvis muligheden for at skyde dyrene på marken forsvinder vil det have store velfærdsmæssige konsekvenser for dyrene.

Hvis de ikke længere må aflives på marken, skal de flere stressende og muligvis farlige situationer igennem for at blive aflivet på slagteriet.

De billeder jeg vil vise jer er primært af almindeligt malkekvæg, og skal kun bruges til at illustrere hvordan transport normalt foregår. Det har ikke været muligt at skaffe billeder af transport af naturplejedyr eller vilde dyr.

- Allerede dagen inden de skal aflives, vil transport proceduren starte idet han- og hundyr må ikke transporteres sammen. Den dynamiske flok som dyrene har gået i alt deres tid skal splittes op.
- Herefter skal dyrenes læsses, en procedure som er uvant og utryk for dem.
- Så køres de afsted, med lyde, lugte og bevægelser som de ikke kender og er vant til. (transporteres løst i bilen)
- Og når de kommer frem til slagteriet læsses de af på en rampe. Igen er der lyde, lugte og ting de ikke kender til, og oven i det vil de nu komme i kontakt med dyr fra andre flokke som de ikke kender.
- Efter varierende tid i modtagelses stalden hvor de venter på at blive aflivet, vil dyrene blive gennet frem, en efter en, i en lang gang. Til sidst skal gå alene ind i en

fikseringsboks, hvor deres hoved holdes fast således at de kan skydes og dermed bedøves med en boldpistol.

Alle disse forhold VIL udløse angst, panik, og dyb stress for de dyr der gennemgår det. Stress der er så voldsom og sætter sig så dybt, at den senere kan måles på kødets kvalitet.

Samtidig er der stor risiko for at dyrene i deres forsøg på at afvige eller i ren panik, vil påføre sig selv eller andre dyr, skader og dermed smerte. Samtidig vil disse dyr også udgøre en fare for materiel og de personer der skal håndtere dem. Dyrene kan i disse situationer være utilregnelige.

I skal huske på, at disse dyr er vant til et liv på mark uden menneskelig kontakt, og nogle af dem har aldrig været håndteret før i deres liv.

De er ganske enkelt ikke egnet til transport til, og slagtning på slagteri. Det er enormt store dyr (større end materiel er bygget til), forestil jer en bison på et slagteri, eller et stk. skotsk højland med dens lange horn

Og igen det er vilde dyr, uhåndterbare, og uforudsigelige når man presser dem.

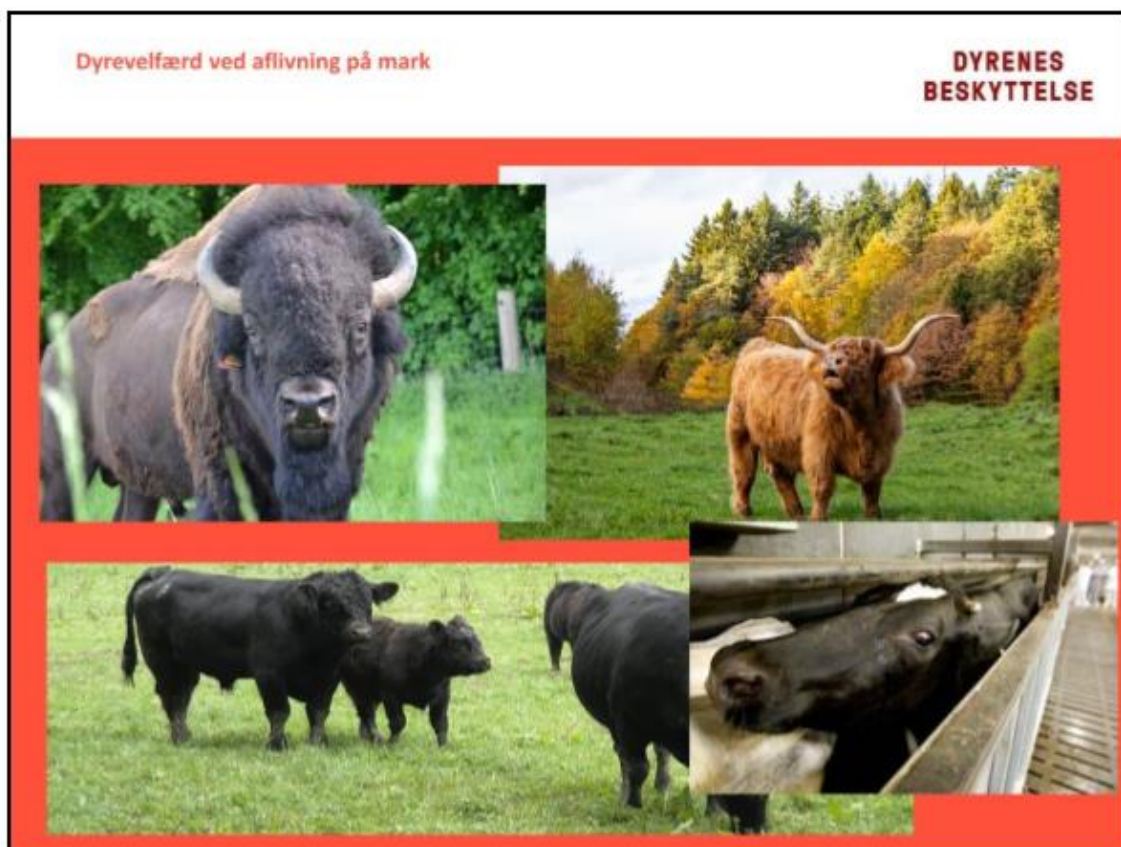

Foto: "Redningsnettet for Dansk Højvandsdyr", "Dansk Højvandsdyr" og "Dansk Højvandsdyr Farm"

Det vi ønsker er, at vores naturpleje- og vilde-dyr fortsat kan opleve det vi ser på billederne...

...at gå i deres vante flok

...i vante omgivelser

efterfulgt af ...

intet.

Tak for jeres tid

*Vi hjælper dyr i nød, stopper overgreb
mod dyr og kæmper for et respektfuldt
forhold mellem dyr, mennesker og natur.*

Aflivning af dyr på mark

Per Spleth, SEGES

psp@seges.dk tlf 8740 5301

SEGES

Danmark

- <https://www.foedevarestyrelsen.dk/Selvbetjening/Vejledninger/Hygijnevejledning/Sider/46--Slagtning-uden-for-slagteri.aspx#197>

46. Slagtning uden for slagteri

Som udgangspunkt skal slagtedyr være levende og raske, når de kommer ind på slagteriet for at blive slagtet. Det er nødvendigt for at sikre hygiejnen ved bedøvelse og afblødning af slagtedyrene. Der er nogle undtagelser, fx ved nødslagtning, hvor et dyr har været ude for en ulykke og bliver aflivet på primærbedriften, eller ved aflivning af "vilde" husdyr.

SEGES

46.2 Nødslagtning af vilde husdyr på bedriften

I Danmark er der udviklet en praksis, hvor man "nødslagter" meget "vilde" husdyr uden for slagteriet. Det er dyr, som ved transport til slagteriet kan udgøre en fare for sig selv eller for de personer, der håndterer dem, fx kødkvæg eller dyr som heste, kvæg, får og geder, der bliver anvendt til naturpleje.

Det kan også være dyr, hvor ejeren af etiske årsager ikke ønsker, at dyrene transporteres levende til slagteriet, fx hobbydyr og "klappegeder". Det kræver dog, at ejeren i hvert enkelt tilfælde anmoder en dyrlæge, fx den praktiserende dyrlæge, om at foretage levende syn af dyret. Dyrlægen udfærdiger sammen med ejeren en ejer-dyrlægeerklæring, som skal følge det "nødslagtede" dyr til slagteriet. Dyrlægen skal have bedømt dyrene som i øvrigt sunde, raske og egnede til slagtning, og kødet kan kun afsættes på det danske marked.

SEGES

Sverige

- Her anbefales gårdslagtning for at undgå stress hos dyr.
<https://www.halsingestintan.se/halsingestintan/mobilt-slakteri/>

SEGES

46.2 Nødslagtning af vilde husdyr på bedriften

I Danmark er der udviklet en praksis, hvor man "nødslagter" meget "vilde" husdyr uden for slagteriet. Det er dyr, som ved transport til slagteriet kan udgøre en fare for sig selv eller for de personer, der håndterer dem, fx kødkvæg eller dyr som heste, kvæg, får og geder, der bliver anvendt til naturpleje.

Det kan også være dyr, hvor ejeren af etiske årsager ikke ønsker, at dyrene transporteres levende til slagteriet, fx hobbydyr og "klappegeder". Det kræver dog, at ejeren i hvert enkelt tilfælde anmoder en dyrlæge, fx den praktiserende dyrlæge, om at foretage levende syn af dyret. Dyrlægen udfærdiger sammen med ejeren en ejer-dyrlægeerklæring, som skal følge det "nødslagtede" dyr til slagteriet. Dyrlægen skal have bedømt dyrene som i øvrigt sunde, raske og egnede til slagtning, og kødet kan kun afsættes på det danske marked.

SEGES

Sverige

- Her anbefales gårdslagtning for at undgå stress hos dyr.
<https://www.halsingestintan.se/halsingestintan/mobilt-slakteri/>

SEGES

Sverige

DET MOBILE SLAGTERI KOMMER DIREKTE TIL GÅRDEN

"Dette er det næste skridt i den allerede verdensberømte svenske dyrevelfærdsmodel. Fjernelse af transport i forbindelse med slagtning er en anden måde at tage dyrevelfærd på. Kødets kvalitet er også stigende, det er på alle måder et vindende koncept, som vi lancerer nu, siger Britt-Marie Stegs, grundlægger af Hälsingestintan "

SEGES

Sverige

SEGES

Tyskland

- <https://www.jv.dk/nordtyskland/Video-Her-aflives-slagtekvaeg-ved-skydning/artikel/2523071>

Gerd Kämmer, biolog og leder af kvæggården Bunde Wischen, siger:

– For os er metoden den eneste rigtige måde at få dyrene aflivet på. Kvæget vokser op så tæt på deres naturlige måde at leve på, at når de skal dø, skal det være så humant og så stressfrit som muligt. Når et stykke kvæg bliver aflivet på denne måde, bliver det ramt i hjernen med en kugle af en bestemt kaliber. Kuglen bliver inde i hovedet på dyret, og døden indtræffer øjeblikkeligt. Hverken dyret eller flokken mærker noget.

En del af et forskningsprojekt Kvæggården Bunde Wischen er Tysklands største opdrætter af kvæg, der bruges som naturplejere. Det vil sige dyr, der går ude hele året og afgræsser store områder. Bunde Wischen er den gård i hele Tyskland, som afliver flest dyr ved skud. Den har tilladelse til at skyde 200 dyr om året. I år forventer Gerd Kämmer, at kvoten bliver opbrugt.

SEGES

Tyskland

Måden, de gør det på i dag, er udsprunget af et forskningsprojekt, som blev påbegyndt i 2013 og afsluttet i 2015. Bunde Wischen og universitetet i Kassel afprøvede forskellige metoder.

Gerd Kämmer og Bunde Wischen har ud fra resultaterne fundet frem til, at indhegningen med det tilhørende jægertårn fungerer bedst for dem. Dels fordi skuddet får den rigtige vinkel, når man skal ramme dyrets hjerne, der er på størrelse med en knyttet hånd. Dels fordi, at dyret ikke kan løbe nogen steder, hvis det skulle ske, at dyret bliver ramt forkert. Det giver overblik, og ved et fejlskud kan man stille og roligt gentage processen, så dyret bliver aflivet, uden at det eller dets flok går i panik. Fejlskud sker meget sjældent, og som Gerd Kämmer siger:

– Vi gør alt for at minimere risikoen, og vi mener, vi har det fundet det bedste setup.

Landbrugsbiolog dr. Stefanie Retz, som har stået i spidsen for forskningsprojektet, anbefaler en kaliber, så kuglen bliver inde i hovedet på dyret, og en veluddannet skytte. Mindre stress giver bedre kød! Tyskland slages omkring 3,7 millioner stykker kvæg om året. Af dem bliver omkring 1000-2000 dyr skudt på marken. Det er i retningen af 0,01 procent af den samlede mængde.

SEGES

I Tyskland siger loven, at man kun må skyde dyr, som går ude hele året. De kan skydes enten på marken eller i en indhegning. Når dyret er bedøvet med et skud, så skal døden indtræde. Derfor får dyrene skåret halsen over og bliver tømt for blod inden transporten til slagteriet. Det skal af hygiejniske grunde ske inden for en time, efter at dyret blev skudt.

Hvis kødet skal spises, skal dyrlægen have tilset det inden for 24 timer inden aflivningen. Dyrlægen skal sikre sig, at dyret er sundt og raskt.

I Danmark foregår det på samme måde. Dyret bliver skudt og afblødt på stedet, hvorefter det transporteres til slagteriet. I praksis adskiller Tyskland og Danmark sig ikke.

SEGES

I Danmark kalder man det velfærdsslagtning. Ifølge dyrlæge Peter Raundal fra landbrugskonsulentforeningen Seges kan kreaturer i Danmark skydes på marken, fordi man bruger en paragraf i EUs hygiejneforordning (Nr. 853/2004) om nødslagtning.

Ifølge lovgivningen skal konsumdyr egentlig slagtes på et slagteri og ikke i det fri. Den paragraf og et notat fra fødevarestyrelsen, som siger, at vilde dyr kan undtages, fordi det vil påføre dem unødigt stress at transportere dem til slagteriet, gør, at man i Danmark giver lov til, at dyrene bliver skudt på marken.

SEGES

Dyrlæge Peter Raundal fra Seges mener, at praksis og lovgivning, som de er nu, fungerer tilstrækkeligt. Han ser ingen grund til at lave noget om. Han mener heller ikke, at metoden er uhygiejnisk – tværtimod.

- Dyrene bliver skudt i deres naturlige miljø, som er renere end kreaturvognen, siger han.

- Dyrene er jo godt pakket ind og renere, end hvis de skulle transporteres til slagteriet. Jeg har svært ved at se, hvorfor det skulle støde på reglerne i hygiejneforordningen, men vi ved jo heller ikke, hvad Fødevarestyrelsen pønser på.

Slagtere i Danmark følger de samme forskrifter som i Tyskland, og dyrene er på slagteriet kort tid efter, at skuddet er faldet. Sker det inden for to timer, er der ikke nogen hygiejnerisiko, bekræfter dyrlæge Peter Raundal.

SEGES

